

**Szanowni Działkowcy,
Członkowie wszystkich Organów
Polskiego Związku Działkowców!**

**Z OKAZJI 45-LECIA USTAWY
O PRACOWNICZYCH OGRODACH DZIAŁKOWYCH**

Mija 45 lat od uchwalenia ustawy z dnia 6 maja 1981 r. o pracowniczych ogrodach działkowych – aktu prawnego o znaczeniu przełomowym dla polskiego ruchu ogrodnictwa działkowego. Była to pierwsza w historii Polski regulacja, która nie tylko porządkowała funkcjonowanie ogrodów, ale przede wszystkim stworzyła fundament dla powstania samodzielnej, ogólnopolskiej organizacji działkowców – Polskiego Związku Działkowców.

Z perspektywy czterech i pół dekady nie ma wątpliwości, że najważniejszą „zdobyczą” tej ustawy było właśnie powołanie samorządnej organizacji działkowców. W realiach roku 1981 było to rozwiązanie nowatorskie, a wręcz rewolucyjne. Po latach podporządkowania ruchu działkowego strukturom związków zawodowych, działkowcy uzyskali możliwość samodzielnego decydowania o swoich sprawach. Był to efekt oddolnych działań i zaangażowania tysięcy ludzi, którzy – w atmosferze przemian społecznych lat 1980–1981 – doprowadzili do odzyskania niezależności organizacyjnej.

Ustawa z 1981 r. tworzyła ramy prawne dla funkcjonowania ogrodów, ale dynamiczny rozwój ruchu działkowego był możliwy właśnie dzięki samorządowi działkowców. Już w pierwszych latach działalności Związek udowodnił swoją skuteczność. W przeciągu zaledwie 10 lat istotnie poprawił poziom zagospodarowania starszych ogrodów a co najważniejsze, założył przeszło 1500 nowych ogrodów, w których ponad 350 tysięcy rodzin uzyskało dostęp do działek.

Jednak prawdziwy sprawdzian organizacji przyszedł wraz z przemianami ustrojowymi po 1989 r. W warunkach gospodarki rynkowej ogrody działkowe zaczęto postrzegać jako tereny inwestycyjne. Już w 1990 r. pojawiły się projekty zmierzające do ich likwidacji. Wówczas po raz pierwszy w pełni ujawniło się znaczenie istnienia ogólnopolskiej, samorządnej organizacji działkowców. Dzięki mobilizacji środowiska i zdecydowanej postawie PZD udało się obronić ogrody

przed likwidacją. W odróżnieniu od innych gałęzi życia społecznego, ogrody działkowe nie padły ofiarą przemian, w których głównym wyznacznikiem był zysk. W idei ogrodnictwa działkowego ludzie zawsze byli na pierwszym miejscu, bo to ludzie tworzyli ten ruch.

Takich prób było więcej – praktycznie w każdej dekadzie pojawiały się inicjatywy godzące w prawa działkowców lub w istnienie ogrodów. Jednak za każdym razem Związek stawał w ich obronie. Dotyczyło to zarówno kwestii własnościowych, podatkowych, jak i legislacyjnych. Tak było podczas kampanii na rzecz przywrócenia zwolnień podatkowych dla działkowców w 2003 r., zabiegów o uchwalenie ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych z 2005 r., a wreszcie podczas zgłoszenia obywatelskiej ustawy o ROD w 2013 r. Bezprecedensowa mobilizacja społeczna i zebranie blisko miliona podpisów było możliwe właśnie dzięki temu, że działkowcy mieli swój ogólnopolski ruch, który nie tylko potrafił sformułować ich postulaty i ale także przekonać do ich poparcia cały Sejm RP.

Również w kolejnych latach PZD nie tylko bronił istniejących ogrodów, ale również aktywnie uczestniczył w tworzeniu nowych rozwiązań prawnych i organizacyjnych. Związek podejmował inicjatywy programowe i inwestycyjne, wspierał rozwój infrastruktury, inicjował projekty związane z ochroną środowiska, bioróżnorodnością czy adaptacją do zmian klimatu. Szczególnym potwierdzeniem znaczenia PZD była jego działalność w ostatnich latach. W okresie pandemii COVID-19 to działania Związku zapobiegły próbom zamykania ROD. PZD utrzymał dostęp działkowców do ogrodów, jednocześnie zapewniając bezpieczeństwo i warunki dla bieżącego funkcjonowania ROD mimo licznych ograniczeń. W ostatnim czasie Związek skutecznie zapobiegł zagrożeniom wynikającym ze zmian przepisów dotyczących planowania przestrzennego i ryzyku presji inwestycyjnej na terenach ogrodów. Ponownie wykazał się nie tylko skutecznością w obronie interesów działkowców ale - co równie ważne - umiejętnością zdiagnozowania ryzyka i zaproponowania rozwiązań.

Dziś Polski Związek Działkowców jest największą organizacją pozarządową w Polsce, zrzeszającą ponad milion członków. Jest organizacją apolityczną, której jedynym mianownikiem w działaniach pozostaje dobro działkowców i interes ogrodów. Związek prowadzi dialog ze wszystkimi środowiskami i instytucjami, ale jednocześnie niezmiennie reaguje na wszelkie próby naruszania praw działkowców – niezależnie od tego, skąd one pochodzą.

Warto podkreślić, że sukces ruchu ogrodnictwa działkowego nie jest dziełem przypadku. To efekt wieloletniej pracy, zaangażowania i solidarności środowiska działkowców. Fundamentem funkcjonowania ogrodów była i pozostaje praca społeczna – działalność dziesiątek tysięcy działaczy, którzy na zasadach wolontariatu prowadzą sprawy ogrodów. To właśnie wspólnotowy charakter, samorządność i niezależność stanowią istotę ROD. W tym kontekście należy z niepokojem odnotować pojawiające się koncepcje komercjalizacji zarządzania

ogrodami. Próby przekazywania prowadzenia spraw ROD podmiotom nastawionym na zys stoją w sprzeczności z ideą, która legła u podstaw ruchu ogrodnictwa działkowego w Polsce i Europie, i która przez dekady zapewniała stabilność i rozwój ogrodów. ROD nie były, nie są i nie mogą być przedsięwzięciem komercyjnym – są wspólnotą opartą na współdziałaniu, solidarności i odpowiedzialności społecznej.

Po 45 latach od uchwalenia ustawy o pracowniczych ogrodach działkowych można z pełnym przekonaniem stwierdzić, że jej dorobek został nie tylko zachowany, ale i rozwinięty. Dziś nikt poważny nie podważa sensu istnienia ogrodów ani ich znaczenia dla społeczeństwa. Już nie pracownicze, ale rodzinne ogrody działkowe niezmiennie pełnią ważną funkcję społeczną, rekreacyjną, ekologiczną i integracyjną – służą nie tylko działkowcom, ale całym społecznościom lokalnym.

Jest to wspólny sukces Polskiego Związku Działkowców i milionów działkowców – ludzi, którzy przez lata potrafili działać razem, bronić swoich praw i rozwijać ogrody z myślą o przyszłych pokoleniach. To dziedzictwo zobowiązuje. Tak jak w przeszłości, tak i dziś, kluczowe znaczenie ma jedno środowisko, samorządność oraz aktywność społeczna działkowców. To one stanowią gwarancję, że ogrody będą trwałym elementem polskiego krajobrazu społecznego i przestrzennego – także w kolejnych dekadach.

Składam z okazji Jubileuszu podziękowania wszystkim, którzy pracowali i walczyli w interesie milionowej rodziny polskich działkowców o zachowanie praw działkowców i rozwój rodzinnych ogrodów działkowych w Polsce na miarę potrzeb obecnych i przyszłych pokoleń naszego społeczeństwa.

Z serdecznymi jubileuszowymi
pозdrowieniami
i wiarą, że razem jesteśmy silni.

Eugeniusz Kondracki